

Rädslan som förändrade folket

En kvalitativ textanalys av Jimmie Åkessons partiledartal i Almedalen

Abstract

Denna uppsats ämnar att studera det svenska riksdagspartiet Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkessons användning av politisk kommunikation och utvald retorik för att vinna förtroende hos det svenska folket. Undersökningen görs på Åkessons fyra Almedalstal framförda 2011-2014 och det teoretiska ramverk som agerar utgångspunkt för arbetet grundar sig i fenomenet "politics of fear" samt populism som politisk ideologi. Syftet med denna uppsats är att med hjälp av kvalitativ textanalys undersöka huruvida Jimmie Åkesson gör anspråk på medborgares rädslor i relation till användning av välformulerade och möjligen vinklade argument för att övertyga och påverka folket i en riktning som går i linje med partiets politiska ideologi. Det material som agerar utgångspunkt för undersökningen är de fyra Almedalstal som partiets partiledare Jimmie Åkesson höll mellan 2011-2014. Den slutsats som kunde dras efter analys av materialet var att innehållet i Åkessons tal på ett flertal sätt kan kopplas till populistiska tendenser. Vidare gick det att se att rädsla är ett vanligt förekommande tema i Åkessons kommunikation och som det kan argumenteras för att Åkesson använder sig av för partiets vinning. Analysen har vidare visat på Åkessons användning av retorik som pekar på folkets känslor och oro, vilket står i relation till dess användning av rädsla som en användbar resurs för att kunna påverka det svenska folket.

Nyckelord: Jimmie Åkesson, populism, "politics of fear", retorik, politisk kommunikation

Rädslan som förändrade folket - en kvalitativ textanalys av Jimmie Åkessons partiledartal i Almedalen

Uppsatsförfattare: Josefine Sjödén och Elin Rikardsson

Medie- och kommunikationsvetenskap

Institutionen för kommunikation och medier vid Lunds universitet

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Tidigare forskning	5
1.2.1 Kritik riktat mot tidigare forskning	6
1.3 Syfte	7
1.4 Problemformulering	7
1.5 Frågeställningar	8
2. Metod och material	8
2.1 Kvalitativ textanalys	8
2.2 Material och avgränsning	9
2.3 Teman	9
2.4 Metodkritik	10
3. Teori	10
3.1 Politics of fear	10
3.2 Populism	11
3.3 Politisk kommunikation och retoriska stiltekniker	12
4. Analys	13
4.1 Sverigedemokraterna är de som tar ansvar	13
4.2 De andra partierna är skurkar	15
4.3 Som svensk är du inte längre trygg i ditt eget land	17
4.4 Rädsla för folkhemmets sönderfall	19
4.5 Jimmie Åkessons användning av ”politics of fear”	21
4.6 Populism	22
5. Slutsats och diskussion	23
5.1 Slutkommentar och vidare forskning	25
6. Referenshänvisning	26
6.1 Tryckta källor	26
6.2 Artikelmaterial	27
6.3 Elektroniska källor	27

1. Inledning

1.1 Bakgrund

I en modern värld, präglad av globalisering och öppna gränser, växer rädslan för det okända. Denna rädsla, som är en stark och användbar känsla, är något som makthavare tidvis kommit att dra fördel av. Vi har sett det förr och vi kan se det idag. Politiker som får med sig stora delar av nationer med löften om en tryggare framtid som ingen annan typ av ledning kan ge.

Alla politiska partier argumenterar för det samhälle de anser vara det mest optimala. För att kunna övertyga ett folk om vilka sakfrågor och ideologier de ska rösta för krävs det att man argumenterar väl för sin sak. Att övertyga folket är kärnan för politisk framgång och alla politiker och partier vill framföra sina åsikter övertygande för att vinna folkets förtroende. Politisk kommunikation innefattar det utbyte av kommunikation som sker mellan politiker, medborgare och media. Studiet av politisk kommunikation blir därför relevant då det kan visa på vilket typ av styre olika partier och politiker tenderar att förespråka (Reinemann 2014:32).

Idag finns det 8 partier i Sveriges riksdag (Sveriges riksdag 2017). Ett av dem är Sverigedemokraterna som efter valet 2010 kom in i riksdagen. Efter år av kämpande för att komma över gränsen på fyra procent landade de på nästan sex procent efter riksdagsvalet (Strömbäck m.fl 2017:69). Partiet profilerar sig som ett parti som värnar om den nationella gemenskapen och har kärnfrågor som framförallt rör invandring, familjepolitik och brottsfrågor (Sverigedemokraterna 2017). Jimmie Åkesson har suttit som partiledare sedan år 2005 och är en man med god kommunikativ förmåga som ofta beröms för sin retoriska skicklighet (Svenska Dagbladet 2017). Med fokus på retoriskt väl valda argument ställer denna uppsats sig frågan om hur olika tekniker inom den politiska kommunikationen kan användas för att vinna folkets förtroende och om rädsla kan ses som en användbar resurs i Jimmie Åkessons politik.

1.2 Tidigare forskning

Den tidigare forskningen inom det berörda området har varit spridd. Forskning kring retorik, politisk kommunikation och populism är något som varit aktuellt under en lång tid. Med utgångspunkt i nedan presenterade litteratur har detta arbetet utvecklats för att bidra med ytterligare djup om ämnet.

I publikationen *Political Communication* presenterar och diskuterar Carsten Reinemann politisk kommunikation, dess historia och varför det är viktigt att forska inom fältet. Genom att undersöka kommunikationen mellan olika aktörer i samhället, som politiker och medborgare, går det att se tydliga tendenser på inriktningar i olika partiers politik. Vidare menar Reinemann att studier kring politisk kommunikation har funnits väldigt länge och i helt andra former än hur vi ser det idag. I antika Rom och Grekland pratade filosofer som Aristoteles och Platon om vikten att studera hur invånarna blev påverkade av kommunikation i en politisk kontext. Intresset har under senare år bara växt sig starkare kring att undersöka hur politiska kampanjer och liknande kommunikationskanaler kan ha påverkan på väljare (Reinemann 2014:32-36).

Hans-Georg Betz diskuterar i sin artikel ”The Two Faces of Radical Right-Wing Populism in Western Europe” högerpopulistiska partier i Europa. Han menar att tidigare har väljare varit relativt trogna sina partier, men att det mer och mer börjar bli en fråga om vad som verkar passa bäst i stunden när man går och röstar. I många västländer har antalet marginalväljare ökat samtidigt som missnöjet med de traditionella partierna blivit mer utbrett. Detta har inte bara bidragit till lägre valdeltagande, utan även utvecklat nya politiska formationer. Högerpopulistiska partier är ingen ny företeelse i Europa, men deras snabba frammarsch och stigande siffror i ett flertal europeiska länder har gjort dem till en utmaning för de övriga politiska partierna. Högerorienterade populistpartier kännetecknar ofta sig själva genom förkastning av statens roll och det etablerade sociopolitiska systemet, samt argumenterar för hur den vanliga medborgaren ska stå upp mot de politiska felaktigheterna (Betz 1993).

Strömbäck, Jungar och Dahlberg konstaterar i boken *Populist Political Communication in Europe* att högerradikala populistpartier under många år i Sverige inte nådde några framgångar. När Sverigedemokraterna kom in i riksdagen så ändrades dock debatten. De blev efter sitt andra val som riksdagsparti det tredje största partiet i landet, och spelar än idag en vågmästarroll i den svenska riksdagen. Vidare behandlar boken hur populism länge varit ett omstritt koncept, och hur ordet och fenomenet oftast associeras med

lätta lösningar på svåra problem samt "svart och vit" retorik. Populism som ideologi kan anses bristfällig, men kan observeras som en viktig typ av politisk kommunikation (Strömbäck m.fl. 2017:68). Strömbäck m.fl. argumenterar vidare kring hur Sverigedemokraterna har en populistisk profil. De själva benämner sig bland annat som nationalistiska och socialkonservativa och de har tydligt fokus på lag och ordning, kärnfamiljer, och minskad immigration. I stor utsträckning argumenterar partiet kontinuerligt för exklusion av en viss grupp, vilket är av vidare populistisk karaktär (Strömbäck m.fl. 2017:71).

I *The Politics of Fear, What Right-Wing Populist Discourses Mean* (2015), diskuterar Ruth Wodak till skillnad från Strömbäck m.fl. att populism inte bara kan ses som en kommunikationsform utan att det även täcker in det politiska innehållet. Populistiska partier konstruerar och skapar rädsla, vare sig det är verkliga anledningar eller inte, och bildar syndabockar för att enkelt kunna rikta skulden för samhällsproblemen på någon annan. "De andra" är alla de som inte passar in i mallen för de önskvärda medborgarna. Wodak menar vidare att alla högerpopulistiska partier gärna pratar om *sunt förnuft* och har någon form av syndabock som de skyller samhällsproblemen på. De grupperna blir hotet "mot folket" - det folk som populistiska partier även är noga med att poängtera att de själva är en del av. Företeelsen kring den skapta rädslan och den konstruerade skurken beskrivs ofta som "politics of fear" (Wodak 2015:1-2).

Enkla svar på samhällsproblem och en ständig beskrivande längtan till ett tidigare stereotyp traditionellt samhälle är ytterligare kännetecken för populistiska partier enligt Wodak. Det nationella och traditionella förstörs, och "de andra" som blir skurkarna är ofta av annat nationellt ursprung och utövar en annan religion. Utöver detta är även andra politiker, EU, minoriteter och media att skylla på. Wodak menar fortsatt att det därför är viktigt att försöka förstå sig på precis hur populistiska partier skapar och konstruerar rädsla samt vilka mönster som går att urskilja kring skapande av en kollektiv fara. Detta kan hjälpa till att belysa hur de populistiska partierna når framgång runt omkring i Europa (Wodak 2015:4).

1.2.1 Kritik riktat mot tidigare forskning

Den tidigare forskning som detta arbete presenterat har agerat god grund som utgångspunkt i uppsatsens vidare arbete. Forskning som rör den bakgrund som detta arbete förhåller sig till har dock en tendens att vara kritiskt präglad, vilket är viktigt att ha i åtanke så att det inte påverkar arbetets objektivitet. Många av de verk som presenteras ovan ställer sig kritiska mot

den typ av innehåll och retorik som detta arbete vidare ämnar att undersöka, vilket är något som måste belysas för att slutsatserna kring materialet inte ska påverkas. Den vidare forskning som berör politisk kommunikation ämnar att balansera resterande verk något. Med insikt om materialets subjektivitet och de val som gjorts kring tidigare forskning är det viktigt att fastställa att det inte går att dra några generella slutsatser av vad forskningsfältet kan presentera i helhet.

1.3 Syfte

Detta arbete syftar till att kartlägga hur Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson lägger fram och formulerar argument i syfte att påverka sina åhörare, med utgångspunkt i en granskning av fyra partiledartal. Arbetet grundar sig i ett genuint intresse för politisk kommunikation samt för hur retoriska tekniker kan användas för att skapa förtroende hos väljare. Samtidigt finns ett intresse i att studera återkommande teman i de utvalda politiska talen för att få en tydligare bild av hur politiska strategier eventuellt kan skapas verbalt. För att möjliggöra detta krävs en kartläggning kring hur argument formas för att övertyga väljare om utvalda frågor, samt studera om vissa typer av argument möjligen konstrueras för att bygga upp en gemensam känsla hos folket (Wilson 2015). Denna form av kommunikation är något som i detta arbete kommer benämnas som vinklad retorik. Det som denna uppsats menar skiljer den så kallade vinklade retoriken från retorik överlag är argument som ämnar att färga verkligheten för egen vinning. Syftet för denna uppsats blir således att studera om det kan hittas tendenser som visar på att vissa argument vinklas i Åkessons partiledartal och om det utifrån denna aspekt gör anspråk på medborgares känslor för att öka möjligheten att påverka. Vidare är syftet att undersöka hur den typ av politik som förs av Jimmie Åkesson kan förklaras och beskrivas, med hjälp av de teman som lokaliserats i de studerade talen.

1.4 Problemformulering

I observationerna kring hur Jimmie Åkesson uttrycker sina politiska åsikter och kommunicerar Sverigedemokraternas partipolitik ställer sig detta arbete frågandes inför hur de uttalanden som undersökts kan beskrivas och uppfattas. Arbetet ämnar att undersöka om de argument som framförs av partiledaren möjligen kan visa på ett samband med politiska strategier för övertygande. Åkessons politik är uppmärksam och det kan argumenteras om den är mer kontroversiell än många andra partier. Med utgångspunkt i detta syftar arbetet

vidare till att hitta en möjlig förklaring och beskrivning av den politik som han bedriver och argumenterar för i sina partiledartal.

Ur detta fält har följande frågeställningar formulerats:

1.5 Frågeställningar

· *Använder sig Jimmie Åkesson av vinklad retorik för att vinna förtroende hos det svenska folket?*

· *Kan Jimmie Åkessons politiska kommunikation beskrivas som populistisk?*

· *Finns det likheter mellan fenomenet "politics of fear" och Jimmie Åkesson politiska kommunikation?*

2. Metod och material

2.1 Kvalitativ textanalys

Politiska tal av den sort och mängd som undersökts i detta arbete behöver grundligt och noggrant bearbetas för att tolkningar ska kunna göras korrekt. Eftersom en djupgående analys krävs för att besvara arbetets frågeställningar, där formuleringar och tolkningar är av största relevans, krävs en metod som lägger grunden för en noggrann behandling av materialet. För att bearbeta och tolka arbetets insamlade material kommer analysmetoden att utformas i form av en kvalitativ textanalys. Då arbetets syfte lägger fokus vid specifika formuleringar och framställningar i ett begränsat antal politiska tal är en kvalitativ karaktär på metoden att föredra. Den kvalitativa metoden görs endast på innehållet i talen - inte på framställningens karaktär i form av kroppsspråk eller tonläge. Talen har analyserats i sin talade form genom upprepade lyssningar och ingen transkribering har använts. Valet att inte transkribera talen grundas framförallt i att arbetet har skrivit under en så pass kort tid att den typ av transkribering hade tagit upp större delen av arbetsprocessen.

Den kvalitativa metoden har utförts genom aktiv läsning av de analyserade texterna ett flertal gånger för att utläsa de olika beståndsdelarna och deras vikt. Det är en analys som läggs upp för att kritiskt granska och bryta ner innebörden (Esaiasson m. fl. 2012:210). Genom att kategorisera och bilda teman av det analyserade materialet tolkas innehållet. Det är inte bara skrivna ord som går under benämningen texter, utan även sådant som bilder, tal och

andra kulturverk faller inom ramen för kategorin. Texter påverkar vad människor tycker och gör och när språket studeras kan mönster i våra handlingar uppfattas (Bergström & Boréus 2012:17).

2.2 Material och avgränsning

Materialet som analyserats består av fyra partiledartal som hållits av Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson under det årliga politiska evenemanget i Almedalen på Gotland. De tal som agerar underlag för detta arbete framfördes år 2011, 2012, 2013 samt 2014, under partiets första mandatperiod i riksdagen. Då arbetet syftar till att studera och urskilja vanligt förekommande argument i Åkessons Almedalstal ansågs en mandatperiod vara en passande avgränsning då det möjliggör för en djupdykning i ett flertal tal. Detta innebär även att eventuell påverkan från yttre omständigheter som skulle kunna ha en inverkan på hur argumenten läggs fram minskar till skillnad från om arbetet enbart skulle utgått från ett tal. Samtidigt grundar sig avgränsningen i att 2011 var partiets första år i riksdagen och att deras kommunikation eventuellt kan ha förändrats därefter vilket gör att fler tal är av relevans. Det bör dock belysas att eftersom arbetets avgränsning enbart fokuserar på Jimmie Åkessons partiledartal i Almedalen, så kan resultatet i denna uppsats inte agera underlag för ett allmänt ställningstagande kring Sverigedemokraternas retorik. Det på grund av att viktiga formuleringar och uttalanden som gjort på andra håll gås miste om. Almedalen är dock ett mycket stort och uppmärksammat politiskt event vilket bör innebära att ett antagande kan göras om att det som framförs där ger en någorlunda rättvis bild av hur partiet väljer att profilera och uttala sig (Nationalencykpedin 2018; Esaiasson 2012:220).

2.3 Teman

För att utläsa återkommande uttalanden och vanligt förekommande ämnen i Jimmie Åkessons partiledartal konstruerades fyra teman för att underlätta analysen. Dessa fyra teman är utformade för att se mönster i de undersökta talen för att lättare kunna analysera de formuleringar och retoriska metoder som används. De teman som utläses har setts direkt i det analyserade innehållet eller konstruerats under analysens gång (Hsieh & Shannon 2005:1285). Teman har dock konstruerats i linje med arbetets syfte vilket kan påverka kodningen. Följande fyra genomgående teman som analysen funnit är: *Sverigedemokraterna är de som tar ansvar, de andra partierna är skurkar, som svensk är du inte längre trygg i ditt eget land samt rädsla för folkhemmets sönderfall.*

2.4 Metodkritik

Med hjälp av en kvalitativ textanalys har fyra olika partiledartal framförda av Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson analyserats. Vald metod lägger en god grund för djupgående läsningar av materialet och kan vidare visa tendenser i underlaget som inte kan ses lika tydligt vid vissa andra metoder. Det som är viktigt att påpeka är dock att utfallet av denna metod inte ger något underlag som det vidare kan dras generella slutsatser om när det kommer till bland annat Sverigedemokraternas retorik överlag. Det går inte heller att visa och presentera generella tendenser i Jimmie Åkessons retorik i helhet, utan de slutsatser som senare dras är endast baserade på de fyra partiledartalen som bearbetats. Hade mer generella tendenser i Åkessons retorik önskats att ses hade det krävt ett mer omfattande arbete med betydligt mer insamlat material över en längre tidsperiod. Det material som ligger till grund för analysen har valts ut och bearbetats i syfte att hitta relevant innehåll vilket innebär att underlaget kan leda analysen på olika håll då denna metod är även väldigt beroende av dess användare (Esaiasson 2012:220). Denna kvalitativa metod har begränsningar som gör att inga slutsatser går att dras kring Sverigedemokraternas retorik i helhet, utan endast tendenser i Jimmie Åkessons undersökta Almedalstal kan undersökas och diskuteras.

3. Teori

Det teoretiska ramverk som kommer agera utgångspunkt för detta arbete är "politics of fear", populism och retoriska stiltekniker. Teorierna syftar till att underlätta kartläggningen och förståelsen kring Jimmie Åkessons retorik som används i partiledarens Almedalstal.

3.1 Politics of fear

Rädsla är något som kan grunda sig både i oron för det okända och främmande men även för något som kan ses som ett hot mot vår direkta närhet. Från rädsla växer ofta ilska fram, en känsla som tidvis kan sakna rationalitet då det ofta handlar om att försvara sin egen livssituation och säkerhet (Altheide 2017:23). Detta leder till att rädsla blivit en användbar känsla inom politiken vilket har gynnat framväxten av fenomenet "politics of fear". Det var efter terrorattacken i USA den 11 september 2001 som fenomenet fick sitt genomslag och det syftar till att beskriva hur rädsla blivit något som politiker och beslutsfattare kommit att

utnyttja. Ofta handlar det om uppnå specifika mål, som exempelvis att få väljare att rösta i en viss riktning. Fenomenet har gett upphov till ett annorlunda politiskt landskap, där människors rädsla ses som ett verktyg för politiker att kunna påverka och övertyga väljare (Altheide 2017:2).. Detta står i relation till vad som kännetecknar den politiska kommunikationen överlag, det vill säga att politiker genom känslskapande argument försöker påverka och övertyga människor, vilket nedan kommer diskuteras mer utförligt.

Frank Furedi menar att ”politics of fear” är något som idag blir allt vanligare och som kännetecknar hela den politiska klassen (Furedi 2005:2). Att i politiska sammanhang spela på rädsla, och den eventuella möjligheten för människor att förlora det de värderar högst, har starka effekter. David L. Altheide diskuterar i sin bok *Terrorism and politics of fear* (2017) att myndigheter och politiker idag till stor del främjar denna rädsla som cirkulerar i samhället då det resulterar i att människor är mer villiga att förlita sig på dem (Altheide 2017:3). I stunder av rädsla menar Altheide att vi slutar tänka rationellt, vilket resulterar i att vi fokuserar på att stödja partier och politiker som bekräftar denna känsla (Altheide 2017:9).

Ruth Wodak menar i linje med Furedi att fenomenet och själva konstruktionen av rädsla inte är en ny företeelse (Wodak 2015:4). Politics of fear handlar om att vädja till ”sunt förnuft” och skapandet av en syndabock som svaret på rädslan vilket går att urskilja historiskt sett, en syndabock som ofta konstrueras som tillhörande ”de andra”. Att bygga upp och utveckla en rädsla kring olika grupper och ”de andra” för att konstruera en skurk blir således de främsta attributen för fenomenet ”politics of fear” (Wodak 2015:1-2).

3.2 Populism

Populism beskrivs ofta som en kommunikationsstil och är ett begrepp som används för att analysera och begripliggöra innebörden av politiken. Det är en generell tanke som sedan appliceras på mer konkreta politiska handlingar och uttalanden, och är därmed inte bunden till höger- eller vänsterpolitik (Reinemann m.fl. 2017:13-14). Populism definieras bland annat av en karismatisk ledare, kritik mot grupper som inte anses vara en del av ”folket”, fokus på hotbilder mot folket och deras vilja, samt retorik som fokuserar på kritik mot andra partier och emotionella uttalanden (Reinemann m.fl. 2017:14-15). Jagers och Walgrave (2007) menar att populism är ett sätt för politiker att tala i folkets namn och binda ihop spridda problem och förenkla dem. En populistisk ledare pratar om väljarna och deras vilja, och har alltid folket i fokus (Jagers och Walgrave 2007:322-323). Thomas Knoll diskuterar populismen som ett virus som nästlat sig in i den politiska kommunikationen, vilket grundar sig i olika gruppers

missnöje (Knoll 2001:267). Genom sin kommunikation visar ett populistiskt parti på att de förstår var folkets missnöje kommer ifrån och att de varit på samma ställe. En form av missnöje som de på så sätt kan bygga vidare på. Knoll menar därför att politiker måste vända sig till befintliga eller potentiella väljare vars missnöje är att räkna med, de som på så sätt är politiskt relevanta. För att skapa den nationella sammanhållning som populistiska partier strävar efter krävs det således att de som är politisk relevanta förblir det, det vill säga att man odlar deras tankar och missnöje (Knoll 2001:273).

3.3 Politisk kommunikation och retoriska stiltekniker

Politisk kommunikation är ett centralt område inom detta arbete då uppsatsen utgår från Jimmie Åkessons partiledaretal i Almedalen. För att i analysen kunna diskutera om Åkesson använder sig av vinklade argument för att vinna förtroende hos det svenska folket behöver grunderna för vad som kännetecknar den politiska kommunikationen överlag presenteras.

I en demokrati syftar en stor del av den politiska kommunikationen till att agera kunskapsunderlag för väljarna, även om begreppet i förlängningen kan ha en betydligt bredare definition. Hans Bengtsson diskuterar i sin bok *Politisk kommunikation och demokrati* (2001) att studier av politisk kommunikation ofta kännetecknas av hur budskap om den politiska verkligheten konstrueras och förmedlas, uppfattas av enskilda människor och grupper (Bengtsson 2001:9). Politisk kommunikation handlar därav inte enbart om överföring av enskilda meddelanden, utan en stor del av fenomenet innefattar hur attityder förändras. Detta gör att retoriken kommit att spela en viktig roll inom den politiska kommunikationen, då man genom retorik syftar till att påverka mottagarens åsikter eller attityder till någonting (Bengtsson 2001:34). Retorik kan därför anses att handla om att hitta de bästa argumenten för att lyfta fram och förstärka det som kommunikationen syftar till. Retorik kan på så sätt användas inom den politiska kommunikationen för att övertyga väljare eller potentiella väljare om saker som är ändamålsenliga med partiets politiska ideologi.

För att i analysen kunna studera om Sverigedemokraterna genom sin kommunikation försöker påverka och övertyga väljare genom en eventuellt vinklad retorik kommer tre retoriska beståndsdelar att agera hjälpmedel. Anledning till detta är att retorik både kan ses som faktiska språkval, det vill säga hur man väljer att säga något men även som ett redskap för att analysera dessa val. De beståndsdelar som arbetet kommer ta hjälp av delas upp i förtroendeingivande innehåll, känslskapande uttalanden samt sakliga argument. Det förtroendeingivande innehållet bygger på talarens trovärdighet, i detta fall Jimmie Åkesson,

medans känslskapande uttalanden ofta används för att öka sändarens inflytande då känslor till stor del hänger samman med viljan (Kjeldsen 2008:127). Sakliga argument kännetecknas av att man hänvisar till sanningen eller likt Kjeldsen menar, det som framstår som sanningen. Ofta syftar de till hur vissa ordval väljs för att nå fram till en specifik tanke (Kjeldsen 2008:34). En dynamisk användning av dessa tre bevismedel används därav för att skapa tillit hos mottagaren, vilket således ökar avsändarens möjligheter att påverka. Med denna teoretiska utgångspunkt förstärks analysen av Jimmie Åkessons uttalanden och argument i talen.

4. Analys

Uppsatsens analys presenteras i form av fyra konstruerade teman, där de var för sig redogörs och analyseras. Denna struktur syftar till att tydliggöra karaktären av de uttalanden som Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson har framfört i sina tal. Det presenterade materialet kopplas sedan vidare till arbetets teorier för att undersöka om det finns ett samband mellan de argument som framkommer och det teoretiska ramverket. Kännetecknande för de uttalanden som nedan kommer diskuteras är känslskapande argument. Genom att bryta ner Jimmie Åkesson Almedalstal syftar vi till att kartlägga huruvida Åkesson framställer paritet som hjältar, gör anspråk på medborgarnas känslor och beskyller de andra partierna för att ha försatt Sverige i en problematisk situation. Något som kan antas görs i försök att vinna förtroende hos det svenska folket.

4.1 Sverigedemokraterna är de som tar ansvar

Det första temat som kunde urskiljas genom analys av det observerade materialet var att en stor del av Jimmie Åkessons talinnehåll byggde på hur Sverigedemokraterna är det parti som tar ansvar för nationen. Något som skulle kunna ses som ett försök att bygga förtroende. Åkesson diskuterar att det är deras parti som på riktigt kommer ta ansvar och som vet vad som krävs för det svenska samhället. I Almedalstalet från 2011 säger Åkesson:

“Vi har från första stund varit beredda att ta ansvar för Sverige. Och vi har visat i handling att vi är beredda att ta ansvar för Sverige. Vi har inte kommit in i riksdagen för att ställa till oreda, vi är där för att vara med och ta ansvar” (Åkesson 2011).

För att en avsändare ska kunna skapa förtroende hos mottagaren så handlar det till stor del om avsändarens karaktär och kompetens samt dess välvilja gentemot den hen talar till (Kjeldsen 2008:126). I Jimmie Åkessons fall kan det ses som att förtroendet ämnar att främst byggas upp just genom att visa välvilja gentemot sina åhörare vilket ofta handlar om det ansvar de vill visa för nationen. Partiledaren poängterar ofta att det är han och hans parti som värnar om Sverige och att de är de enda som vågar säga sanningen om vilken situation nationen står i idag. I Almedalstalet 2012 ställer Åkesson frågan: *“vill vi att detta ska bli vår berättelse om Sverige?”* (Åkesson 2012) i samband med att han diskuterar den ökade gängkriminaliteten i samhället och pensionärer som hamnar i skymundan. Som svar säger han *“istället bör vår berättelse handla om samförstånd, om det goda hemmet, folkhemmet, en berättelse om ett samhälle där ingen lämnas utanför”* (Åkesson 2012). Citatet kan ses som ett försök att visa välvilja gentemot folket, att Sverigedemokraterna tar hänsyn till de som hamnat i skymundan. Detta citat står vidare i relation till Kristian Steiners resonemang som menar att en sändare måste ta hänsyn till de intressen talaren tror att mottagaren har för att ett budskap ska vara framgångsrikt (Steiner 2001:202).

Jimmie Åkessons försök att skapa förtroende knyter vidare an till partiets användning av rädsla för att påverka väljare vilket kan argumenteras för att det går att urskilja i detta tema. David Altheide diskuterar att i tider av oro slutar människor att tänka rationellt och att de istället eftersöker en omgående strategi för stabilitet vilket är något som partiet bygger stor del av sin argumentation på (Altheide 2017:9). *”Vi tror inte på splittring, vi tror inte på segregation, vi tror inte på utanförskap, vi tror på en ansvarsfull politik”* (Åkesson 2014). Genom att förklara att Sverigedemokraterna har svaret på hur oron kan få ett slut, skapas en bild av partiet som de som tar ansvar för nationen. Sättet Åkesson menar kan minska denna cirkulerande oro kopplas ofta till partiets invandrings- och integrationspolitik, något som skulle kunna ses som en temporär lösning för att inge trygghet och som han menar kommer skapa ett sammanhållet Sverige.

”Det är hög tid att vi förändrar invandring och integrationspolitiken i grunden. Att vi begränsar asyl- och anhörighetsinvandringen, att vi ställer krav på dem som kommer till vårt land [...]. Att vi en gång för alla kommer bort från den här splittringspolitik och börjar skapa ett sammanhållet Sverige” (Åkesson 2014).

Det sammanhållna Sverige möjliggörs enligt Åkesson genom exklusion av vissa grupper, något som skulle kunna ses som en del i dess eventuella konstruktion av en syndabock där ett

område ses som svaret på alla samhällets problem. Det sammanhållna Sverige kommer på så sätt till genom förändringar i invandrings- och integrationspolitiken. Huruvida det överensstämmande med verkligheten blir inte av stor vikt, då likt Altheide menar, rädsla tar ut det rationella i människan (Altheide 2017:9). Det sammanhållna Sverige och hur partiledaren vill visa på ansvar kan vidare handla om att öka tryggheten i samhället vilket ska tillkomma genom ändringar i kriminalpolitiken. Åkesson säger i hans tal från 2011 att:

“Vi måste återskapa tryggheten för att vinna friheten, och det kan vi göra genom att skärpa straffen, genom att öka polisens resurser och befogenheter och genom att öka och garantera stödet till brottsoffer. Jag har en tydlig ambition. Inför valet 2014 så ska Sverigedemokraternas kriminalpolitik vara lika känd som vår invandringspolitik är idag. Vi ska bli partiet för lag och ordning!” (Åkesson 2011).

4.2 De andra partierna är skurkar

För att göra tydliga poänger kring hur Sverigedemokraterna är det parti som ska rädda Sverige från sitt mörka öde, målar Åkesson ofta upp de andra partierna som skurkar. Vanligtvis tar detta form genom argument som syftar på att saker och ting antingen är svart eller vitt. Denna argumentationsstruktur är något som även är kännetecknande för populistiska partier och som vi kan se tendenser av i Åkessons kommunikation (Strömbäck m.fl. 2017:68). En stor del av Åkessons tal går således ut på att kritisera de andra partierna och redogöra för vad han ser som deras misstag samt vilka konsekvenser det medfört. Åkesson säger i ett av de analyserade talen “... *och skulden för den här politiken det har inte bara den här högerregeringen. Samtliga regeringar, från vänster till höger under de senaste decennierna, har drivit Sverige i samma destruktiva riktning, mot splittring och mot söndring*” (Åkesson 2011). Detta uttalande kan mena att all politik som förts i Sverige under en lång tid, att alla de partier som folket har röstat fram och valt som styre över Sverige, har misslyckats med jobbet och slitit isär landet. Att lägga skuld på andra och driva tesen om det lurade folket är ett tecken på hur Jimmie Åkessons retorik skulle kunna definieras som populistisk (Reinemann m.fl. 2017:14).

Vidare uttalar sig Åkesson om den ökade nationalismen i Europa. Vid Europaparlamentsvalet 2014 hade högerpopulistiska partier som Front National i Frankrike och UKIP i Storbritannien starka mandat i ett främlingsfientligt Europa

(Stanyer m.fl. 2017:166; Hubé & Truan 2017:184). Kritiken ligger i hur Sveriges nuvarande styre benämner denna växande trend som ond, och istället vill styra landet i en annan riktning.

“Det ena området har gällt anfallskrig som Sverige ska delta i, det andra har gällt att göra en redan extrem invandringspolitik ännu mer extrem. Dit världen går dit går Sverige, sa Fredrik Reinfeldt här i måndags. De är väl egentligen precis tvärtom, åtminstone i ett europeiskt perspektiv. Dit Europa går när det gäller invandringspolitiken det pekar regeringen ut som ett onskans näste och sen tar man ett gigantiskt kliv i rakt motsatt riktning.” (Åkesson 2011).

Åkesson pekar på att de framgångar som andra nationalistiska partier har gjort i Europa felaktigt ses som onda av den ledande regeringen. Istället menas att den svenska invandringspolitiken har blivit mer extrem än någonsin. Åkesson är här även tydlig med att benämna Fredrik Reinfeldt vid namn, något som i sin tur kan tyckas förstärka porträtteringen av en skurk. Här får skurken ett ansikte och ett namn, vilket möjligen kan bidra till att förstärka den positionering och argumentation Åkesson strävar mot (Wodak 2015:4). I ett citat från talet 2013 benämner Åkesson återigen Fredrik Reinfeldt vid namn, där fokus även denna gång ligger på ett enligt Åkesson misslyckat arbete: *”Ett annat spel jag tänker att man kanske ägnar sig åt i regeringskansliet är det här gamla datorspelet Pacman. Ni vet när man åker runt i en labyrint och så springer Fredrik Reinfeldt runt där och käkar upp sina allianskompisar”* (Åkesson 2013).

Det går att urskilja en markant skillnad i hur Jimmie Åkesson benämner och beskriver andra partiledare samt partier gentemot från hur han beskriver Sverigedemokraterna, något som kan ses som en del i dess porträttering av de andra partierna som skurkar.

”När en medlem i vårt parti ertappas med någon tveksamhet, då använder man det som en bekräftelse på allt det där hemska som man alltid har sagt att vi står för och är. [...] Låt dem hålla på, det är helt naturligt att ett fallande höstlöv skräms av en tilltagande vind. Sverigevänner, känner ni också hur vinden tilltar? Vi är den friska tilltagande vind som sveper över landet, nästa år gäller det, då blåser vi Reinfeldt, Löfven och de andra på möjligheten att ostört fortsätta styra skutan mot de mörkaste vatten...” (Åkesson 2013).

Detta kan ses som exempel på hur Jimmie Åkesson använder sig av vinklad retorik i syfte att vinna väljare – det vill säga hur de yttrar starka argument kring att de andra partierna genom sin politik försätter samhället i fara. Den form av vinklad retorik som denna uppsats belyser behöver således inte göra ett direkt anspråk på medborgares rädsla för att vinna förtroende

utan kan även användas mer indirekt genom att underminera politiska motståndare och hur dess partipolitik i förläningen är problematisk.

”Ingen kan säga att den invandringspolitik som Sverige bedriver idag syftar till någon inkludering, de som kommer hit från andra delar av världen blir sällan en del av det svenska samhället. Istället hamnar de i segregerade områden med stor kriminalitet. De lämnas utanför” (Åkesson 2012).

Att Jimmie Åkesson skuldbelägger andra partier är vanligt förekommande i de Almedalstal som studerats. Ofta målas de andra partier upp som skurkar i syfte att agera syndabocker för de problem samhället försatt sig i men ibland förekommer även argument som kan antas används för att få människor att känna empati och visa att man är ”en av folket”. Uttalanden som det ovan ämnar att väcka känslor hos folket då det ofta gör det enklare för en avsändare att övertyga sin mottagare (Kjeldsen 2008:34). Åkesson har till synes mycket att kritisera och fördöma när det kommer till Sveriges resterande politiker och partier. Att måla upp en gemensam fiende och en syndabock för allt det dåliga i samhället kan bidra till att det blir lättare att mobilisera människor och få dem på sin sida (Wodak 2015:4).

4.3 Som svensk är du inte längre trygg i ditt eget land

Känsloskapande retorik ses som vanligt förekommande inom politisk kommunikation överlag, vilket även går att urskilja i analysen av Jimmie Åkessons fyra Almedalstal. I Åkessons fall är en stor del av de känsloskapande argument som används kopplade till rädsla och ett eventuellt hot mot den svenska välfärden. David Altheide menar att rädsla är något som varit en del av den politiska spelplanen i decennier för att kunna kontrollera populationer och som vi även kan se sken av idag (Altheide 2017:28). Det underliggande budskapet som Åkessons argument ofta indikerar är att man som svensk inte längre är trygg i sitt eget land. I sitt tal från 2014 uttrycker sig Åkesson såhär: ”*En vis man sa till mig en gång: Det är bättre att exportera stabilitet, än att importera instabilitet. Jag tycker det är kloka ord*” (Åkesson 2014). Uttalandet indikerar möjligen att Åkesson ser invandring synonymt med importering av instabilitet och rör frågor kring migration och vad det eventuellt kan betyda för den svenska välfärden. Detta kan ses som ett slagkraftigt uttryck som kan väcka känslor hos folk, speciellt de som redan besitter någon form av rädsla inför situationen. Kjeldsen menar att det är känslor som får människor att ändra mening och fatta beslut vilket således gör känsloskapande retorik så pass användbart inom politiken (Kjeldsen 2008:328).

”Vi ser hur det brinner i förorterna, stenkastning mot polis, grov organiserad brottslighet breder ut sig. Sverige slits isär. Är det detta samhälle som vi vill ha? Är detta vår berättelse om Sverige? Om sönderfall och segregation” (Åkesson 2012).

För att kunna göra anspråk på människors känslor och rädslor i syfte att övertyga är det av stor vikt för en talare att ha god kännedom om dess beskaffenhet och bakgrund, det vill säga vad som ligger bakom de känslor som en människa har. Detta är något som kan ses som ett stort fokusområde i Åkessons tal, där utgångspunkten ofta handlar om Sveriges invandring och integrationspolitik samt Europas öppna gränser (Steiner 2001:208). Istället för att belysa de positiva aspekter som bland annat Europas öppna gränser medfört gör han i sitt tal från 2011 flera anspelningar på hur man som svensk inte längre kan vara trygg i sitt eget land som en konsekvens av detta. Med utgångspunkt i ett samtal han haft med en äldre dam säger han såhär:

”Vilken nytta har de av friheten att helt obehindrat kunna resa till Rivieran genom ett helt gränslöst Europa? Vilken nytta har de av den friheten? Vad är den friheten värd för dem? Hur ska de kunna utnyttja den här friheten när de inte ens är trygga nog att gå ut på sin egen gård?” (Åkesson 2011).

Att tala om barn och äldres säkerhet är en fråga som berör många och som är en vanlig utgångspunkt inom svensk politik och i sammanhang som detta när man vill göra anspråk på medborgarnas rädslor. Ett vidare exempel på detta kan bland annat ses i talet 2013:

”Idag är det den första juli och det betyder att ett antal nya lagar träder i kraft och inte minst ges de som uppehåller sig illegalt i vårt land rätt till avgiftsfria mediciner, rätt till avgiftsfri sjuk- och tandvård i Sverige. Och det är någonting som fått många att kalla det “en skammens dag” – och jag är beredd att hålla med. Det är djupt orättvist att en pensionär som har arbetat och slitit och betalat skatt i hela sitt liv knappt har råd med att laga sina tänder, knappt har råd med mediciner, medan den som uppehåller sig illegalt i vårt land ska få samma service avgiftsfritt. Det är i det avseendet en skammens dag.” (Åkesson 2013).

I detta tema har det gått att urskilja ett flertal samband med fenomenet “politics of fear”, framförallt genom Åkessons fokus på rädsla i den politiska kommunikationen samt hans porträttering av en fiende, som ansvarig för denna känsla (Altheide 2017:45). Genom att rädsla är ett så vanligt förekommande tema i Åkessons tal skulle det kunna ses som ett

verktyg som används i syfte för att påverka och övertyga väljare. Ett annat sätt som kan beskriva partiets användning av rädsla som ett verktyg står i linje med Kjeldsens resonemang som menar att för att vi ska kunna känna rädsla måste vi även känna en viss gnutta hopp om att vi kommer klara oss undan det vi fruktar (Kjeldsen 2008:329). Kjeldsen menar att det är detta som gör rädsla till en användbar känsla inom politiken, vilket i Åkessons fall tar sig uttryck genom att han porträtterar partiet som hjältar som kommit för att skapa trygghet. Genom att Åkesson i sin kommunikation syftar på att Sverigedemokraternas politik kan rädda oss undan det otäcka som skrämmer blir rädsla återigen ett användbart verktyg. Detta är något som tydligt går att urskilja i Åkessons fyra tal vilket exempelvis står i relation till dess skuldbeläggande av andra partier. ”*Precis som så många andra frihetsivrande liberaler så är Fredrik Reinfeldt helt enkelt oförmögen att se att det måste finnas en balans mellan frihet och trygghet. Att bristen på trygghet begränsar frihetens värde*” (Åkesson 2011). Att argumentera för att den rådande politiken skapar otrygghet i vårt land men man genom att byta riktning kan bryta den pågående trenden visar på det som Kjeldsen diskuterar (2008:329). Att man för att känna rädsla även behöver känna hopp att man kommer klara sig undan vilket Åkesson genom sin retorik gör anspråk på.

4.4 Rädsla för folkhemmets sönderfall

Rädsla för förändring är något som Åkesson adresserar genom att beskriva hur det som en gång var kan återskapas. *Folkhemmet* är något Åkesson ofta återkommer till i sina argumentationer och han beskriver i sina Almedalstal en svunnen tid som han och hans parti vill leda Sverige tillbaka till. Folkhemmets sönderfall är enligt Sverigedemokraterna en följd av försämrad politik, vilket styr landet mot förstörelse.

“För att inte tala om faktiska politiska våldet, som breder ut sig i Sverige idag. Vi ser, mina vänner, hur grunden för Folkhemmet eroderar, hur Sverige slits sönder av orättvisor, segregation och motsättningar till följd av en utpräglad splittringspolitik” (Åkesson 2011).

Mycket av det som förmedlas refererar till folkhemmet och den tid som en gång var. Att prata om och vilja återskapa en svunnen tid och det tidigare traditionella samhället är vanligt hos populistiska partier vilket skulle kunna ses som ett exempel som visar på vissa likheter mellan populistiska partier och Åkessons kommunikation (Wodak 2015:4). Åkesson uttalar sig under Almedalen 2011, året efter de kom in i riksdagen:

“Det här med samhörighet är någonting som idag oftast glöms bort när man diskuterar Folkhemmet. Det är faktiskt en avgörande del av folkhemmet. Själva grunden till att det faktiskt kom att fungera i praktiken. Samhörighet, på nationell grund. Betydelsen av den gemensamma, nationella identiteten som sammanhållande kraft i samhället” (Åkesson 2011).

Här syns tydliga exempel både på förskönandet av det som en gång var, folkhemmet, men även ett markant uttalande om hur viktigt det är att värna om den svenska nationaliteten samt hur den nationella identiteten håller oss samman. Sättet att med säkerhet prata om hur det som en gång var kan bli en del av samhället igen, och fokusera på att detta är den rätta lösningen, skapar förtroendegivande innehåll som väljarna lätt kan ta till sig. Att partiet trycker på en trygghet som väljarna kan relatera till kan bidra vidare till ökat förtroende för Åkesson (Kjeldsen 2008:127).

I stor utsträckning argumenterar Åkesson för att ett fungerande samhälle bygger på att alla i Sverige ska vara svenskar i grunden, annars fallerar systemet. Utan detta, slits vårt land sönder av orättvisor. Det fokus som läggs på den nationalistiska samhörigheten och den svenska identiteten är en vidare vanlig företeelse hos populistiska partier (Reinemann m.fl. 2017:16).

“Man förstår inte att Folkhemmet kan inte skapas utan en stark gemensam identitet som håller ihop samhället och som gör att vi som lever tillsammans också identifierar oss med varandra. [...] Sverige kan åter bli det goda hemmet utan kelgrisar och styvbarn, utan att de äldre känner sig otrygga, utan ett närmast sjukligt självförakt för det egna, utan utbredd otrygghet, utan splittring och motsättningar, utan gettoliknande stadsdelar där bilar brinner där stenar kastas mot dom som vi åtminstone förr betraktade som några av våra främsta samhällsbärare men som idag istället får bära en stor del av skulden för misslyckad social ingenjörskonst.” (Åkesson 2011).

Att det svenska samhället byggs upp på gemenskap på nationell nivå är ett av Åkessons starkaste argument inom detta ämne. Detta är vidare argument som förs av Reinemann m.fl. (2017) om de karaktärsdrag som finns inom den populistiska politiken där man försöker tala i folkets namn samt lägga fokus på hotbilder och grupper som inte tillhör det tänkta “folket” (Reinemann m.fl. 2017:13). I citatet ovan syns hur Åkesson kopplar samman hotbild och otrygghet med grupper som inte anses ha den nationella tillhörigheten. Starka, känsloladdade argument förs kring hur “kelgrisar och styvbarn” bidrar till ett självförakt för det egna, där associationer kan göras åt dem som kommer som invandrare och från till exempel flyktingkriser till Sverige. Direkt uttalas det att Sverige påverkas väldigt negativt av

de personer som lever här och enligt Åkesson inte har "den nationella identiteten". Liknande uttalanden återfinns exempelvis även i talet från 2012:

"Mångkulturalism, där delar man inte samma värderingar, där ser man inte på varandra som delar av samma helhet "enighet i Sverige". Där saknas förutsättningar för den välfärdsmodell som "vi" svenskar känner som vår. Det är ett faktum att man måste välja mellan massinvandring och splittringspolitik eller välfärd och värdegemenskap" (Åkesson 2012).

Åkesson menar att löser man problemet med att återfå den nationella identiteten genom att gå tillbaka till hur det var förr, kommer hotbilden mot folket och det som gör dem otrygga att minska.

"För oss handlar det inte om att falla till föga för eventuellt kli i fingrarna. För oss handlar det om en idé, om en vision. Om en vision om Sverige som vårt gemensamma hem, om Folkhemmet. En vision om hur Sverige åter kan bli ett gott hem för oss medborgare." (Åkesson 2011).

Den typen av uttalanden som görs kring Folkhemmet och en svunnen tid, har inslag av framförallt känsloladdat argument som vädjar till folkets otrygghet och rädsla, och hur den kan botas med hjälp av politik som bidrar till ett samhälle mer likt det som en gång var då det är en av lösningarna för att bilda ett bättre samhälle igen.

4.5 Jimmie Åkessons användning av "politics of fear"

Det övergripande temat i Jimmie Åkessons kommunikation i sina Almedalstal som kunde urskiljas genom analys av de fyra teman som ovan diskuterats var dess fokus på rädsla. Oavsett om det handlat om konstruktionen av en fiende, skapandet av två motpoler eller att de andra partierna drivit Sverige mot fördärv så har det funnits en underliggande ton som berört rädsla och dess beskaffenhet. Något som skulle kunna antas används i syfte för att gynna partiets politiska ideologi. Altheide menar att när rädsla blir en vanlig upplevelse eller form av förväntan hos människor gynnas vissa politiker och partier av det som händer runt om i världen (Altheide 2017:28). Detta går även att se i Åkessons kommunikation, då han ofta hänvisar till händelser som skett runt om i världen som på olika sätt gynnar hans partis politiska syfte.

Åkessons sätt att göra anspråk på medborgarnas rädslor kan grunda sig till stor del i konstruktionen av två motpoler, det vill säga uppbyggnaden av ett "vi och dem", vilket varit genomgående i ovanstående teman. Uppbyggnaden av motpoler förstärker vidare Åkessons

fokus på rädsla för det främmande och det okända vilket gör rädsla till en användbar resurs. Ett tydligt exempel på hur politiker framgångsrikt spelat på människors rädslor är när Donald Trump blev vald som USAs president 2016. Altheide diskuterar hur Trump genom retorisk smarthet exempelvis kopplade människors rädsla för terrorism till migration och hur stärkta gränskontroller vid den mexikanska gränsen skulle kunna hålla ute potentiella hot mot USA (Altheide 2017:21).

I vidare analys av Åkessons partiledartal går det att urskilja ytterligare aspekter som överensstämmer med fenomenet "politics of fear". En stor del av detta handlar om hur han kommunikativt skapat en fiende som stämmer in på människors rädslor vars syfte blir att agera syndabock. För att kunna urskilja hur en fiende retoriskt konstrueras och på vilket sätt det blir användbart för partiledaren handlar det till stor del om att studera vilket språk som används då det ofta finns förutfattade meningar till de attribut som människor tillskrivs (Altheide 2017:213). I Åkessons fall blir detta av relevans när det kommer till hur vissa folkgrupper kategoriseras som ett hot mot den svenska välfärden. Åkesson talar om folkhemmets förfall som en konsekvens av en ökad invandring, vilket inneburit ett samhälle som idag kännetecknas av mångkulturalism där "Sveriges kärnvärderingar" inte delas. Han menar att detta leder till att "*könsstymning, hedersmord och ökat gatuvåld blivit en del av vår vardag*" (Åkesson 2014). Genom att upprepade gånger koppla samman specifika folkgrupper med särskilda händelser konstrueras en fiende vilket kan skapa förutfattade meningar hos folket.

4.6 Populism

Populism är en typ av kommunikation som verkar för att föra folkets talan och ge dem förenklade lösningar på mer komplexa problem (Jagers & Walgrave 2007:322). Att prata om och till folket och återberätta deras historier görs för att ge intryck av omtanke och genuinitet. I de studerade Almedalstalen tar detta sig uttryck genom att Åkesson berättar för folket hur rädda de är. Han berättar historier han fått berättade för sig, han berättar om människors öden, han berättar vad politiken har gjort med *folkets* samhälle, deras hem. "*Om en vision om Sverige som vårt gemensamma hem [...] En vision om hur Sverige åter kan bli ett gott hem för oss medborgare.*" (Åkesson 2011). Åkesson talar inte till folket, han talar med folkets påstådda röst, vilket enligt Jagers och Walgrave ses som en av de yttersta definitionerna av populistisk politik (Jagers & Walgrave 2007:322). Att referera till "folket" och tala utifrån vad som tolkas som deras synpunkter är ett återkommande fenomen i uttalanden som görs av

populistiska partier och politiker, vilket enligt Jagers och Walgrave är den viktigaste beståndsdel i den populistiska ideologin. I de flesta populistiska partiers fall, vilket även går att urskilja i Åkessons kommunikation, menas tilläggningsvis "folket" de som passar in i den bild av en nationell gemenskap som finns (Reinemann m.fl. 2017:16). Detta står i relation till högerpopulismen som ofta lägger fokus på vikten av nationell gemenskap samt brottslighet, vilket vi kan se även är återkommande ämnen i Åkessons tal. Vidare refererar Åkesson till en svunnen tid, ett samhälle som en gång fanns och som Sverigedemokraterna menar kan uppstå igen, vilket enligt Wodak är vanligt förekommande i populistiska partiers uttalanden (Wodak 2015:4).

5. Slutsats och diskussion

Utifrån de teman som analysen presenterat har det varit möjligt att urskilja att det som till stor del kännetecknar Jimmie Åkessons Almedalstal är argumenten och resonemangen kring rädsla. Åkesson försöker genom sin kommunikation i talen porträttera sitt parti som folkets parti, de som säger det ingen annan vågar och är de som pratar för varje människa. Fokus ligger till stor del på den otrygghet som Åkesson menar kommit att känneteckna vårt samhälle, något som han anser är en konsekvens av de senaste årens förda politik. Folkhemmets förfall är ett återkommande fokusområde, som karaktäriseras av den otrygghet i dagens samhälle som Åkesson vill motarbeta.

Genom att beskriva det missnöje som spridit sig i samhället, kan det argumenteras för att Åkesson gör sig delaktig i "folket". Det går att se paralleller mellan användandet av de känslor av osäkerhet mot de okända som vuxit starkare i Sverige och Europa och Åkessons sätt att skapa förtroende hos folket. Detta genom att en stark "vi och dem"-känsla bildas och han visar då att han lyssnar på samhällets oro. Åkesson vädjar till väljarnas känslor och bildar en välstrukturerad och möjligen vinklad retorik när han beskriver den oro som sprider sig och berättar att ett hot finns mot det samhälle Sverigedemokraterna anser som riktigt.

Kombinationen mellan det påpekade missnöjet, känslorna inför det okända och lovorden om ett samhälle som kan bli som förr utan de nya skurkarna, visar hur Åkesson använder sig av en tämligen färgad retorik för att vinna förtroende. Att kontinuerligt påminna om att det finns ett hot och att det är något som man bör ta på största allvar kan vidare bidra till hur han kan fortsätta med den oroskapande retorik som har kommit att bli hans framgång. Sättet Åkesson i sina tal lyfter fram problem som han sedan visar en lösning på kan ses som en del av det förtroendegivande innehåll som inom retoriken ämnar göra det enklare för en sändare att

påverka sina mottagare då det visar på välvilja. I kombination med att en stor del av hans argument bygger på känslomässiga uttalande vinklas tidvis argumenten för egen vinning. Det går vidare inte med utgångspunkt ur denna uppsats analyserade material att analysera om det finns direkta effekter mellan Åkessons uttalanden och folkets känslor och agerande.

Med de tendenser det analyserade empiriska materialet visar går det att dra slutsatser om att den retorik Åkesson använder sig av i undersökta Almedalstal går att koppla till mycket av det som kännetecknar populism. Sättet Åkesson pratar åt, och med folket, är en tydlig markering för den populistiska politik många nationalistiska partier för. Att vidare kritisera resterande politiker och partier och måla upp dem som skurkar och sig själva som hjältar, visar på hur det kan ses som att Åkesson drar nytta av den situation som pågår runt om i världen, Europa och Sverige idag. Med uttalanden om den ”nationella gemenskapen” som en av de viktigaste byggstenarna för ett välfungerande samhälle, visar Åkesson ytterligare tydliga tecken på den nationalism partiet står för. Men det är inte bara de andra partierna som är skurkarna som har förstört det svenska samhället enligt Åkesson. ”De andra”, den grupp de anser inte hör till “folket”, är till lika stor del att beskylla för landets stora problem i vad som går att urskilja från de analyserade talen. Att kontinuerligt starkt kritisera stora delar av all annan politik samtidigt som en stor grupp människor blir beskrivna som “de andra” är vidare två argument som poängterar de populistiska tendenser som Åkesson i sin kommunikation kan tyckas visa på.

Något som arbetets analys vidare påvisar är hur rädsla kan ses som en användbar känsla inom politiken, vilket Åkesson kan ses nyttja till viss del. Då det går att resonera kring att Åkesson trycker mycket på den rädsla han i sina tal menar folket känner, finns det belägg för att den typen av kommunikativa formuleringar går att kopplas till fenomenet “politics of fear”. Det faktum att vi idag lever i en mer orolig tid går inte längre att förneka, men vad politiker väljer att göra med denna växande osäkerhet är av relevans att belysa.

Sverigedemokraterna har fått fäste i en tidsera där det går att argumentera för att rädslan för den egna säkerheten blivit allt mer påtaglig. Detta kan vara en bidragande anledning till att partiet kan ses utnyttja denna känsla för att nå framgång. Likt analysen visar finns det argument för att Åkesson genom sitt fokus på rädslan för det främmande och okända vill använda folkets oro som ett verktyg för att stärka partiets politiska ideologi. Jimmie Åkesson säger i flera av sina Almedalstal att de är partiet som säger det inget annat parti vågar vilket står i stark relation till hur de genom sin retorik försökt skapa en vi-känsla med

folket. Genom att ha studerat Jimmie Åkessons almedalstal utifrån fenomenet “politics of fear”, går det att argumentera att fenomenet har en koppling till partiets framgång.

5.1 Slutkommentar och vidare forskning

Arbetet konstaterar att Jimmie Åkesson i undersökta Almedalstal genom en strategisk användning av retorik, kommunikation med populistiska tendenser och en politik som kan ses som en form av “politics of fear” konstruerar en känsla av ett samhälle uppdelat mellan hjältar och fiender. Ett samhälle som bygger på att Sverigedemokraterna är hjältarna som ska rädda Sverige från det otäcka vilket grundar sig i deras populistiska riktning. Fiendeaspekten skapas genom Åkessons användning av argument som går att knyta till “politics of fear” och dess konstruktion av en fiende som hot mot den svenska välfärden. Genom sin retorik bygger Åkesson upp och spelar på dessa motpoler.

Om det faktiskt är så att rädslan sprider sig i samhället kan spelutrymmet öka ytterligare för partier som Sverigedemokraterna som har vuxit till stor del på grund av väljarnas missnöje. Populismen groer i människors rädsla och tillåter dessa partier att få allt mer makt i samhället. Att skapa en gemensam fiende och syndabock, både i form av andra politiker och andra grupper som inte passar in i det “homogena Sverige”, bidrar till mobilisering och en känsla av samhörighet.

Relevansen kring att djupgående studera partiets retorik och kommunikativa strategier öppnar upp för vidare forskning. Vi tror att studier av liknande typer av politisk kommunikation runt om i Europa eventuell skulle kunna visa på liknande strukturer, där de genom olika former av vinklad retorik skapar en dikotomi av hjältar och fiender som nyttjas av partiet. Genom att kartlägga och analysera retoriken och innehållet i politiken kan den lättare förstås och på så sätt kan spridningen minskas.

6. Referenshänvisning

6.1 Tryckta källor

Altheide, David. L., 2017. *Terrorism and the politics of fear*, Lanham: Rowman & Littlefield Publishing

Bengtsson, Hans, 2001. *Politisk kommunikation och demokrati*, Lund: Studentlitteratur AB

Bergström, Göran - Boréus Kristina, 2012. "Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys", i Bergström, Göran - Boréus Kristina (red.), *Textens mening och makt - Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB

Esaiasson, Peter - Gilljam, Mikael - Oscarsson, Henrik - Wägnerud, Lena, 2012. *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik AB

Furedi, Frank, 2005. *Politics of fear*. London: Continuum International Publishing Group

Hubé, Nicolas, Truan, Naomi, 2017. "France - The Reluctance to Use the Word Populism as a Concept" i Aalberg, Toril, Frank, Esser, Carsten Reinemann, Strömbäck, Jesper, H. de Vreese, Claes (red.), 2017. *Populist Political Communication in Europe*. New York: Routledge

Kjeldsen, Jens Elmelund, 2008. *Retorik idag: introduktion till modern retorikteori*, Lund: Studentlitteratur AB

Knoll, Thomas, 2001. Populismspöket: "Populism" - uttryck för berättigat missnöje eller utvecklingsfientlighet? i Bengtsson Hans (red.). *Politisk kommunikation och demokrati*, Lund: Studentlitteratur, 266-320

Nord, L, & Strömbäck, J 2003, *Valfeber och nyhetsfrossa : politisk kommunikation i valrörelsen 2002*. Stockholm : Stift. Institutet för mediestudier i samarbete med Sellin & partner, 2003. Stockholm : Edita Norstedt

Reinemann, Carsten, Aalberg, Toril, Esser, Frank, Strömbäck, Jesper, H. de Vreese, Claes, 2017. "Populist Political Communication - Toward a Model of Its Causes, Forms, and Effect" i i Aalberg, Toril, Frank, Esser, Carsten Reinemann, Strömbäck, Jesper, H. de Vreese, Claes (red.), 2017. *Populist Political Communication in Europe*. New York: Routledge, s. 12-25.

Stanyer, James, Archetti, Cristina, Sorensen, Lone, 2017. "The United Kingdom - Hybrid Populisms, Mixed Fortunes, and Unstable Support" i Aalberg, Toril, Frank, Esser, Carsten Reinemann, Strömbäck, Jesper, H. de Vreese, Claes (red.), 2017. *Populist Political Communication in Europe*. New York: Routledge, s. 165-177.

Stiner, Kristian, 2001. Nationsbyggande som framgångsrik politisk kommunikation. I Bengtsson Hans (red.). *Politisk kommunikation och demokrati*, Lund: Studentlitteratur, 175-218

Strömbäck, Jesper, Ann-Cathrine Jungar, Dahlberg, Stefan, 2017. "No longer a European Exeption" i Aalberg, Toril, Frank, Esser, Carsten Reinemann, Strömbäck, Jesper, H. de Vreese, Claes (red.), 2017. *Populist Political Communication in Europe*. New York: Routhledge, s. 68-81.

Strömbäck, Jesper, 2009, *Makt, medier och samhälle : en introduktion till politisk kommunikation*, Stockholm : SNS förlag

Wodak, Ruth, 2015. *The Politics of Fear, What Right-Wing Populist Discourses Mean*. London: SAGE Publications Ltd

6.2 Artikelmaterial

Betz, Hans-Georg, 1993. "The Two Faces of Radical Right-Wing Populism in Western Europe." *The Review of Politics*, vol. 55, no. 4, 1993, s. 663–685

Hsieh, Hsiu-Fang, Shannon, Sarah E. 2005. "Three Approaches to Qualitative Content Analysis". *Qualitative Health Research*, Vol. 15 No. 9, November 2005, s. 1277-1288.

Jagers, Jan, Walgrave, Stefaan, 2007, 'Populism as political communication style: An empirical study of political parties' discourse in Belgium', *European Journal of Political Research*, vol. 46, no. 3, s. 319-345.

Wilson, MW 2015, 'The rhetoric of fear and partisan entrenchment', *Law & Psychology Review*, vol. 39, pp. 117-160.

6.3 Elektroniska källor

Nationalencyklopedin (NE), hemsida [elektronisk] 2017. Almedalsveckan. Tillgänglig: <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/almedalsveckan> Hämtdatum: [2017-12-01]

Reinemann, Casten, 2014. *Political Communication* [Elektronisk resurs], Berlin; Boston: De Gruyter Mouton, 2014.

Svenska Dagbladet (SvD), 2017. "Forskare: 'Åkesson är slipad och säker'"
Tillgänglig: <https://www.svd.se/retorikexpert-han-ar-slipad-och-saker#>
Hämtdatum: [2018-01-17]

SVT (Sveriges television), hemsida, [elektronisk] 2015. Nationalistiska partier växer i Europa. Tillgänglig: <https://www.svt.se/fosterland/nationalistiska-partier-vaxer-i-europa/>
Hämtdatum: [2017-12-06]

Sverigedemokraterna, hemsida, [elektronisk] 2017. Vårt parti. Tillgänglig: <https://sd.se/vart-parti/>. Hämtdatum: [2017-12-10]

Sveriges riksdag, hemsida, [elektronisk] 2017. Ledamöter & Partier. Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/sv/ledamoter-partier/>. Hämtdatum: [2018-01-15]

Åkesson, Jimmie, 2011. Sveriges Radio, hemsida, [elektronisk] 2011. Jimmie Åkessons tal i Almedalen 2011. Publicerat söndag 10 juli 2011. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=4578352>

Åkesson, Jimmie, 2012. - Sveriges Radio, hemsida, [elektronisk] 2012. Jimmie Åkesson (SD) talade i Almedalen. Publicerat söndag 1 juli 2012. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=3227&artikel=5167565>

Åkesson, Jimmie, 2013. Sveriges Radio, hemsida, [elektronisk] 2013. Hör hela Jimmie Åkessons tal. Publicerat måndag 01 juli 2013. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/216460?programid=3227>

Åkesson, Jimmie, 2014. Sveriges Radio, hemsida, [elektronisk] 2014. Jimmie Åkessons tal i Almedalen 2014. Publicerat tisdag 01 juli 2014. Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/401044?programid=3227>